

2021-11-03
A2021/02084

Arbetsmarknadsdepartementet

Statistiska centralbyrån
701 89 ÖREBRO

Uppdrag att ta fram kunskap om människors livsvillkor inom ramen för planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Regeringens beslut

Regeringen ger Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att framställa en rapport som visar på människors livsvillkor avseende ekonomi. Rapporten ska baseras på befintliga data och redovisningen ska vara uppdelad efter kön.

Rapporten ska ge ökad kunskap om hur de ekonomiska livsvillkoren för personer med utomeuropeisk bakgrund som har bott en längre tid i Sverige ser ut och eventuellt skiljer sig från de ekonomiska livsvillkoren för personer med svensk bakgrund (se vidare under rubriken Undersökningsgrupp och jämförelsegrupp).

En redovisning i form av en rapport om undersökningsgruppens livsvillkor avseende ekonomi ska lämnas av SCB till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) med kopia till Forum för levande historia senast den 29 april 2022. Redovisningen av arbetet med uppdraget ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

För uppdraget får SCB under 2021 använda högst 400 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering för budgetåret 2021 uppförda anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m., anslagspost 10. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2021. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet (bankgiro nr: 5052–5781) senast den 29 april 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Rekvisition, återbetalning och redovisning av medel ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Närmare om uppdraget

Utgångspunkten för uppdraget är att öka kunskapen om människors livsvillkor och identifiera eventuella skillnader, med särskilt fokus på de eventuella oförklarade skillnader som kan förekomma mellan undersöknings- och jämförelsegruppen.

Personer i Sverige som har utomeuropeisk bakgrund löper särskild risk att utsättas för rasism och diskriminering på etnisk eller religiös grund. Mot bakgrund av tidigare studier och vittnesmål är det rimligt att anta att rasism och diskriminering kan påverka människors livsvillkor.

Syftet med rapporten är att få ökad kunskap om huruvida människor som löper särskild risk att utsättas för rasism har sämre livsvillkor än övriga befolkningen på ett sätt som inte går att härröra till eventuella skillnader i utbildning, ålder och liknande. Rapporten ska också ge kunskap om det finns skillnader i förhållande till kön.

Genom att presentera ny statistik gällande ekonomiska livsvillkor kan rapporten utgöra ett bidrag till ett mer långsiktigt arbete med syftet att granska hur människors livsvillkor kan påverkas av rasism och diskriminering.

Undersökningsgrupp och jämförelsegrupp

I rapporten ska undersökningsgruppen Födda utanför Europa med 10 års vistelsetid i Sverige eller mer och Födda i Sverige med utomeuropeisk bakgrund (de som har minst en förälder född utanför Europa) jämföras med gruppen Personer med svensk bakgrund (födda i Sverige och med föräldrar födda i Sverige).

Den valda definitionen av utomeuropeisk bakgrund skiljer sig från den som SCB brukar använda, exempelvis i rapporter med fokus på integration. Personer med en förälder född i Sverige och en förälder född utomlands brukar då tillhöra gruppen med svensk bakgrund medan personer med två föräldrar födda utomlands räknas till gruppen med utländsk bakgrund. Motsvarande gäller kategorin personer med svensk bakgrund som hos SCB vanligen omfattar både inrikes födda med en inrikes och en utrikes född

förälder samt inrikes födda med två inrikes födda föräldrar. Den valda definitionen ligger i linje med uppdragets övergripande syfte att undersöka eventuellt oförklarade skillnader i livsvillkor mellan vissa grupper som löper särskild risk att utsättas för rasism och den övriga befolkningen.

Alla data ska vidare så långt det är möjligt avse åldersgruppen 20–64 år men när det är motiverat och möjligt även övriga åldersgrupper.

Regionindelning

SCB ska i rapporten så långt det är möjligt använda sig av följande regionindelning: Afrika söder om Sahara och Afrikas horn, Mellanöstern och norra Afrika, Syd- och Mellanamerika, Övriga Asien samt Nordamerika och Oceanien. Den föreslagna indelningen kan bidra till att synliggöra om livsvillkoren skiljer sig för olika grupper av personer som riskerar att utsättas för rasism och diskriminering på etnisk grund.

Statistiska variabler

Det ska vara möjligt att i statistiken urskilja födelseland, föräldrars födelseland för personer födda i Sverige, vistelsetid i Sverige, kön, samt bakomliggande faktorer som kan ha betydelse för ekonomi, och därmed påverka det statistiska utfallet.

Skälen för regeringens beslut

Utsatthet för rasism och liknande former av fientlighet riskerar att påverka både individer och samhället i stort bland annat genom inverkan på enskildas psykiska hälsa, förekomsten av diskriminering, minskad tillit till myndigheter och i förlängningen demokratin.

I regeringsförklaringen den 14 september 2021 angavs att rasismen inte hör hemma i Sverige och att arbetet mot afrofofi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism riktad mot samer ska intensifieras. Grunden för arbetet är den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (Ku2016/02629). Ett av planens strategiska områden är mer kunskap, utbildning och forskning.

Arbetet inom ramen för planen har bidragit till ökad kunskap om hur rasismen i Sverige tar sig uttryck. De senaste åren har forskning, myndighetsrapporter och det civila samhället bidragit med sådan kunskap. Studier har bl.a. visat på att afrosvenskar i högre grad är arbetslösa och hänvisade till

arbeten med lägre kvalifikationskrav jämfört med övriga befolkningen med motsvarande utbildningsnivå. Diskrimineringsombudsmannen uppger att diskriminering på grund av etnisk tillhörighet är en av de vanligaste grunderna för anmälda ärenden.

Det finns trots detta fortfarande ett stort behov av att få ökad kunskap, inklusive statistik, om livsvillkor för olika grupper av människor som riskerar att utsättas för rasism. Ekonomi är ett område som är centralt för människors livsvillkor varför detta område särskilt bör undersökas.

Mot bakgrund av ovanstående menar regeringen att SCB bör få i uppdrag att framställa ny statistik om människors livsvillkor avseende ekonomi. Rapporten bör ses som ett steg i ett mer långsiktigt arbete med att ta fram kunskap som kan visa på rasismens effekter och hur människors livsvillkor påverkas av rasism.

Regeringen beräknar att totalt 1 000 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Eva Nordmark

Maria Engvall

Kopia till

Finansdepartementet/OFA ESA
Forum för levande historia
Kammarkollegiet